

Enskild motion

Motion till riksdagen

2013/14:Kr228

pl

av Nina Lundström (FP)

Bastun som kulturarv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna bastu som del av vårt kulturarv.

Motivering

Bastun är en del av vårt kulturarv likväl som den är en del av Finlands och andra länders kulturhistoria. I Tornedalen i Norrbotten finns en akademi som syftar till att värna bastun som del av vår kultur. Bastun har även ansetts vara den fattiges apotek. En jämförelse med andra länder som Finland kan visa på vägar för att värna det svenska kulturarvet.

Byggnadsskyddslagen i Finland omfattar ibland även bastubyggnader. Kulturarvet värnas. I Sverige finns Lagen om kulturminnen m.m. men den är inte tillämplig vad gäller bastun som del av vårt kulturarv. Det finskspråkiga Litteratursällskapet i Finland har precis gett ut med en bok om bastutraditioner, som Finska Litteratursällskapets folkdiktningssarkiv har samlat in.

Bastun har lång historia. I städerna fanns under medeltid och fram till 1600-talet offentliga badstugor dit män och kvinnor gick tillsammans. I slutet av 1400-talet fanns dokumenterade badstugor i Stockholm, så kallade svettstugor.

Bastun som viktig samhällsföreteelse har även varit en riksdagsfråga i Sverige i perioder. 1922 började Kungliga pensionsstyrelsen ge bidrag för att bygga folk- och skolbad på.

minst 28 m2 samt bybastur i byar där det inte fanns skola. Fram till 1945 hade över två miljoner kronor beviljats för färdigställande av över 1000 bastun.

Bastun som del i vårt svenska kulturarv är framledes beroende av hur lagstiftningen beaktar bastuns existens och vikt. Kommer vi i framtiden ha kvar bastubyggnader vid sjöar, älvar och hav? Bastubyggnader och sjöbodas ges idag olika innebörd i lagstiftningen. En del kommuner värnar sjöbodar/ bastu av både kulturhistoriska, näringsmässiga, fritidsinriktade och andra skäl. Det kan till och med vara tillåtet att även i framtiden bada bastu. Andra kommuner ser hinder och problem med både att ersätta gamla till åren komna sjöbodar och att medge bastu. Rökkanaler (för vedeldad bastu) är generellt sett en mindre administrativ åtgärd i andra sammanhang men för vedeldade bastuugnar vid vatten blir det en omfattande process.

Ett sätt att värna byggnaders kulturhistoria är att kunna ersätta en gammal byggnad med en identisk som funnits i decennier eller århundraden när renovering inte är ekonomiskt eller tekniskt sett möjligt. Byggnader som står i ett utsatt läge vid vatten leder till att material och byggnader skadas under årens lopp. På så sätt förstörs delar av vårt kulturarv.

Många sjöbodar har bastu av tradition och deras fortlevnad är en del av värnandet av vår kulturhistoria och vårt kulturarv.

I bastun har många tankar tänkts och renlighet har gynnat folkhälsan. Många sjöbodar har använts som tvagningsrum med bastu. Det var i bastun vid sjön, älven eller vid havet som man skötte sin personliga hygien och tvättade kläder. Genom att sätta in en eldstad i sjöbodar kunde blöta kläder torkas och tvättas. Redskap och nät kunde torkas och förvaras. Bastun har även använts för att föda barn i och för att till exempel röka skinka i.

Bastuns kulturhistoriska ställning i vår kultur kan tydliggöras och värnas. Tolkningar av bastun som till exempel ”privatiserande inredning” har fått större betydelse i beslutsfattande än bastuns långa historiska förankring i vår kultur. Sjöbodar med eller utan bastu, liksom kallbadhus, är del av vår kultur och bör värnas och bevaras för kommande generationer. Bastun som kulturarv kan värnas genom att bastuns kulturhistoriska värden införlivas i berörd lagstiftning och förordningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 27 september

2013

Nina Lundström (FP)